

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยขอเมืองแพร์ คณะครูสงคราม – พยอม ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของขอในภาคเหนือและจังหวัดแพร์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ขอภาคเหนือส่วนใหญ่ได้รับแบบอย่างการถ่ายทอดหรืออิทธิพลมาจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นหลัก โดยเฉพาะขอปี ครูสงคราม – พยอม ได้รับการถ่ายทอดขอปีมาจากครูเป็กจันทร์ ซึ่งครูเป็กจันทร์ ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูขอปี จากจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้ ครูสงครามยังสามารถจับขอ ซึ่ง สะล้อ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีใช้ประกอบการขับชอล่องน่านได้ ซึ่งชอล่องน่านนี้จะใช้ขึงและสะล้อเป็นเครื่องดนตรีประกอบการขับชอล่องน่าน ครูสงคราม – พยอม ก็ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูศรีวิทย์ ซึ่งครูศรีวิทย์ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูไชยลังกา เครือเสน ซึ่งเป็นครูขอของครูคำผาย นุปีง ศิลปินแห่งชาติสาขากาแสดงพื้นบ้านของจังหวัดน่าน ซึ่งครูสงครามก็เป็นลูกศิษย์ครูคนเดียวกันกับครูคำผาย นุปีง

ขอเมืองแพร์ในปัจจุบันมีอยู่ ๒ ประเภท คือขอปี และขอสะล้อขึง ซึ่งเป็นที่นิยมนำมาบรรเลงในงานบวชพระหรือขึ้นบ้านใหม่ซึ่งชาวจังหวัดแพร์ถือว่า งานบวชและงานขึ้นบ้านใหม่จะต้องมีขอไม่ว่าจะเป็นขอปี หรือ ขอขึง ประกอบงานขึ้นบ้านใหม่ และงานบวชทุกครั้ง ถือเป็นวัฒนธรรมประเพณี ที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานานแล้ว

วิธีการขับร้องและบรรเลงของครูสงคราม – พยอม พบว่า ในการขับขอแต่ละครั้งไม่ว่าจะเป็นขอปี หรือขอขึงสะล้อ จะนิยมใช้ทำนองอยู่ ๕ ทำนอง คือ ๑. ทำนองตั้งคาด ๒. ทำนองหล้ากลาง ๓. ทำนองละม้าย ๔. ทำนองกล้ายเชียงแสน และ ๕. ทำนองเงี้ยว อาจจะมีทำนองขออื่นมาร่วมขับด้วยแล้วแต่โอกาสของงานที่ไปแสดง

เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบขอคณะครูสงคราม – พยอม มี ๒ ประเภท คือ ๑. ขอปี นิยมใช้ปี่จุม ๓ ซึ่งได้แก่ ปี่กลาง ปี่ก้อย ปี่ตัด บรรเลงประกอบการขับขอ ๒. ขอขึง สะล้อ นิยมใช้ขึงและสะล้อบรรเลงประกอบการขับชอล่องน่าน ซึ่งครูสงคราม สามารถขอได้ทั้งขอปี และขอขึงสะล้อ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนจังหวัดแพร์

คู่ถ้อง หรือช่างขอฝ่ายหญิงของครูสงคราม เหมือนทอง คือ ครูพยอม ถิ่นตา จะเป็นช่างขอฝ่ายหญิง ซึ่งจะเป็นคู่ถ้องกับครูสงคราม สามารถขับทำนองขอและร้องได้ตอบกับครูสงครามและเข้ากับทำนองปีได้เป็นอย่างดีซึ่ง ครูพยอม ถิ่นตา ได้ศึกษาวิธีการขับขอปีและชอล่องน่าน มาจากครูนงคราญ แสงสาย ซึ่ง ครูนงคราญ ได้เรียนการขับชอล่องน่านมาจากครูศรีวิทย์ ซึ่งเป็นครูคนเดียวกันกับครูสงคราม ทั้งครูสงคราม และครู พยอม มีความสามารถในการขับขอได้จังหวะดีมาก นอกจากนี้ท่านยังเป็นผู้ที่มีสมารถดีมาก แม้มีเสียงอึกที่รบกวนจังหวะก็ยังไม่ทำให้การขับขอของท่านทั้งสองมีข้อบกพร่องแต่อย่างใด

เนื้อหาในการขับชอของคณะครูสงคราม - พยอม ส่วนใหญ่ จะเป็นชอที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณีการบวชนาคเนื้อหาชอส่วนใหญ่จะบรรยายถึงเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีการบวชเริ่มตั้งแต่ อยู่ในครรภ์จนถึง วันที่นาคจะได้อบช ทำให้นาคและแขกที่มาร่วมงานสามารถฟังเรื่องราวการบวช เข้าใจจากคำชอของครูสงคราม - พยอม ซึ่งเนื้อหาในการขับชอจะอยู่ในแบบเชิงธรรมะมีคำ อุปราอุปไมย มีคติเตือนใจ สำเนียงชอใช้สำเนียงเมืองแพร์ คือ ห้วนๆ สั้นๆ และที่สำคัญเนื้อหาการ ชอของครูสงครามไม่มีคำหยาบโลน เกี่ยวพาราสิ หรือผิดศีลธรรมประเพณี เพราะเนื้อหาการชอจะ เกี่ยวข้องกับเรื่องของศาสนาและงานบุญกุศลเท่านั้น ซึ่งจะต้องหลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพหรือไม่ เหมาะสมกับงาน จุดนี้จึงทำให้คณะชอของครูสงคราม - พยอม ได้รับความนิยมให้ไปบรรเลง ประกอบงานโดยเฉพาะ งานบวชนาคจะขาดวงชอคณะครูสงคราม - พยอม ไม่ได้เลยในจังหวัด แพร์

ครูสงคราม - พยอม มีน้ำเสียง หรือระดับเสียงสูงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ตามปกติแล้ว ช่างชอฝ่ายชายส่วนใหญ่จะมีเสียงต่ำ แต่ครูสงคราม - พยอม เข้ากับทำนองปีและคู่ถ้อย หรือช่างชอ ฝ่ายหญิงได้โดยไม่ต้องหลบเสียง จึงเกิดเป็นเสน่ห์และความแปลกในวงชอเมืองแพร์ แม้แต่ปีจุมที่ นำมาใช้ประกอบการขับชอของครูสงคราม ก็จะต้องทำขึ้น โดยเฉพาะครูสงครามเท่านั้น ซึ่งช่างทำ ปีก็อยู่ที่จังหวัดแพร์เช่นเดียวกัน ซึ่งหาได้ยากมากในคณะชอที่ช่างชอชาย และช่างชอหญิงมีระดับ เสียงเท่ากัน ถือได้ว่าเป็นคณะชอที่มีอะไรที่ไม่เหมือนกับชอคณะอื่นๆ ในจังหวัดแพร์

ครูสงคราม - พยอม ไม่ได้หวังค่าตอบแทนหรือสินจ้างรางวัล แต่ท่านมีจุดประสงค์เพื่อ ต้องการถ่ายทอด สืบทอด ชอเมืองแพร์ไปสู่เยาวชนรุ่นใหม่ในจังหวัดแพร์ได้เห็นถึงความสำคัญ ของชอปีซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชอจังหวัดแพร์ จะเห็นได้ว่า ทุกวันอาทิตย์ครูสงครามจะมาทำหน้าที่ เป็นวิทยากรสอนการขับชอให้กับเยาวชนและผู้สนใจในด้านการขับชอและดนตรีพื้นเมืองที่ชมรม อนุรักษ์ดนตรีพื้นเมืองจังหวัดแพร์ โดยมี อ.อรุณ ทิพวงศ์ เป็นประธานชมรม ซึ่งเป็นที่นิยมและ ยอมรับของวงการเพลงพื้นบ้านจังหวัดแพร์มากที่สุดท่านหนึ่ง

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ คณะชอครูสงคราม - พยอม ได้เข้าร่วมแข่งขันการประกวดการขับชอที่ วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ ผลปรากฏว่า ได้รับรางวัลชนะเลิศจากซึ่ง ได้รับถ้วยพระราชทานจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งสร้างความยินดีและภูมิใจให้กับคณะชอของครู สงคราม - พยอม และ ประชาชนชาวจังหวัดแพร์เป็นอย่างยิ่ง

นอกจากครูสงคราม - พยอม จะเป็นช่างชอแล้ว ท่านยังเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถใน ด้านการทำขวัญนาค จนได้รับรางวัลรองชนะเลิศและการประกวดการทำขวัญนาคเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งจัดโดย องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองหม้อ จ.แพร์ นอกจากจะเป็นช่างชอ ครูชอ หมอ ทำขวัญนาคแล้ว ครูสงคราม - พยอม ยังสามารถเป็นหมอทำพิธีสะเดาะเคราะห์ให้กับชาวบ้านผู้ซึ่ง ตกทุกข์ได้ยากที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการสะเดาะเคราะห์ว่าทำแล้วจะทำให้เกิดเป็นสิริมงคลให้กับ

ตัวเองซึ่งครูสงคราม – พยอม สามารถทำพิธีสะเดาะเคราะห์ในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนในหมู่บ้านปทุม และหมู่บ้านใกล้เคียงของจังหวัดแพร่

นอกจากนั้น ทางวัดปทุม ซึ่งเป็นวัดประจำหมู่บ้านปทุม ซึ่งเป็นหมู่บ้านของครูสงคราม – พยอม ทางเจ้าอาวาสและคณะชาวบ้านปทุม มีความเห็นต้องกัน แต่งตั้งให้ครูสงคราม เป็นมักคทายก ประจำวัด อีกหนึ่งตำแหน่ง จึงนับได้ว่าครูสงครามเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในหลายๆด้านดังที่ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ในข้างต้น นับว่าเป็นความ โชคดีของคนในจังหวัดแพร่ ที่มีครูสงคราม – พยอม ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและศักยภาพ ซึ่งเป็นได้ทั้ง ครูซอ ช่างซอ หมอทำขวัญ หมอทำพิธีสะเดาะเคราะห์ มักคทายก ซึ่งถือได้ว่า เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้าน ศาสตร์และศิลป์ เป็นบุคคลที่สมควรได้รับการยกย่องและเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนและ ประชาชนในจังหวัดแพร่ ถือเป็นผู้ที่ควรเอาเป็นแบบอย่างถึงความเป็นครู ทุกๆด้าน โดยเฉพาะ ครูทางด้านช่างซอแล้ว จะมีชื่อว่า “คณะครูสงคราม – พยอม” ที่ไม่มีวันลืมเลือนชื่อคณะซอครู สงคราม – พยอม จะยืนหยัด ยืนยง สืบทอด ถ่ายทอด สืบสานซอปีเมืองแพร่ ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่า ของบรรพบุรุษที่ได้รับการรักษาและสืบทอดติดต่อกันมาหลายชั่วอายุคนให้ดำรงอยู่คู่เมืองแพร่ตลอดไป

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ครูสงคราม – พยอม อาจารย์อรุณ ทิพยวงศ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้เอ่ยนามมา ณ โอกาสนี้ อีกครั้งหนึ่ง ขออนุกุศลที่ข้าพเจ้าได้กระทำการวิจัยคณะซอครูสงคราม – พยอมในครั้งนี้ ส่งผลดีไปถึงคุณครูซอปีและคุณครูซอซิ่ง สะล้อ ทั้งที่ท่านได้ล่วงลับไปแล้ว และท่านที่ยังมีชีวิตอยู่ ขอได้โปรดรับรู้ไว้ว่า ซอคณะครูสงคราม – พยอม ยังเป็นคณะซอที่เป็น เสาหลักและยืนหยัด ถึงความเป็นซอปีเมืองแพร่ ตามเจตนารมณ์ของท่านให้ดำรงคงอยู่คู่เมืองแพร่ ตลอดไป